

Environmental Education and Sustainable Development

Open
Access

ORIGINAL ARTICLE

Perception of Cultural Services in Anzali Wetland

Fahimeh Eshghi¹, Reza Afhami^{2*}, Afshin Danehkar³, Roghayyeh Garmaeepour⁴

¹M.A in Art Research, Faculty of Art, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

²Associate Professor, Art Research Group, Faculty of Art, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

³Professor, Department of Environmental Science, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Tehran, Iran

⁴Ph.D. Student, Environment Vroup, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Tehran, Iran

Correspondence

Reza Afhami

Email: afhami@modares.ac.ir

How to cite

Eshghi, F., Afhami, R., Danehkar, A., & Garmaeepour, R. (2024). Perception of Cultural Services in Anzali Wetland. Quarterly Journal of Environmental Education and Sustainable Development, 12(2), 27-48.

ABSTRACT

Because biological diversity and cultural diversity, while independent of one another, reinforce one another and because cultural services are a significant factor in raising the quality of life and human well-being, a correct understanding of all ecosystem services, but especially of cultural services, is necessary for the protection and sustainable exploitation of natural ecosystems. One of Iran's most significant natural ecosystems is Anzali Lagoon, and through contact with its neighbors, traditions, and lifestyles exclusive to this water body have developed, giving the locals a sense of culture and identity. Aiming to provide a basis for the development of regional culture and, by extension, appreciation and conservation of this natural environment, the present study aims to assess how marginal people of Anzali Wetland perceive its cultural services. Fieldwork and library research were both used for this project. A questionnaire with 109 descriptive statements and a 7-point Likert scale was created based on the categorization of the millennium ecosystem of cultural services and the perceptual territory for each. It was sent to 100 persons from 18 settlements around the wetland. Experts confirmed the questionnaire's validity; Cronbach's alpha revealed the questionnaire's reliability to be 0.99; and inferential analysis was conducted using the sign test. The findings revealed that perceptions of aesthetics and sense of place are highest, of knowledge systems, recreation, and ecotourism are middle, and of the remaining cultural services, perceptions are lowest.

KEYWORDS

Anzali Wetland, Cultural Services, Understanding.

نشریه علمی

آموزش محیط‌زیست و توسعه پایدار

«مقاله پژوهشی»

ادراک خدمات فرهنگی در تالاب انزلی

فهیمه عشقی^۱، رضا افهمی^{۲*}، افشین دانه‌کار^۳، رقیه گرمایی پور^۴

چکیده

برای حفاظت و بهره‌برداری پایدار از اکوسیستم‌های طبیعی باید ادراک درستی از همه خدمات اکوسیستم و به‌ویژه خدمات فرهنگی صورت گیرد؛ چراکه تنوع زیستی و تنوع فرهنگی در عین مستقل بودن، تقویت‌کننده همدیگرند و خدمات فرهنگی، یک متغیر مهم در افزایش کیفیت زندگی و رفاه انسان محسوب می‌شود. تالاب انزلی یکی از مهم‌ترین اکوسیستم‌های طبیعی ایران است و تعامل ساکنان پیرامون آن، موجب شکل‌گیری عادات و شیوه‌های زندگی وابسته به این بستر آبی گردیده و گونه‌ای از فرهنگ و هویت را برای آنها رقم زده است. پژوهش حاضر با هدف سنجش ادراک حاشیه‌نشینان تالاب انزلی از خدمات فرهنگی آن و ایجاد زمینه برای ارتقای فرهنگ بومی و در نتیجه قدردانی و حفاظت از این اکوسیستم طبیعی صورت گرفته است. این پژوهش به روش میدانی و کتابخانه‌ای به انجام رسید. بر اساس طبقه‌بندی ارزیابی اکوسیستم هزاره از خدمات فرهنگی و با تعیین قلمرو ادراکی برای هر کدام، پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۱۰۹ گزاره توصیفی با طیف لیکرت ۷ تایی تنظیم گردید و در اختیار ۱۰۰ نفر از ۱۸ سکونتگاه پیرامون تالاب قرار گرفت. روایی پرسشنامه مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، برابر با ۰/۹۹ به دست آمد و از آزمون نشانه برای تحلیل استنباطی استفاده شد؛ نتایج نشان داد که خدمات فرهنگی زیباشناسی و حس مکان، بیشترین ادراک و سامانه‌های دانشی و تفریح و اکوتوریسم، ادراک متوسط و بقیه خدمات فرهنگی، کمترین ادراک را دارند.

واژه‌های کلیدی

ادراک، تالاب انزلی، خدمات فرهنگی.

^۱کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
^۲دانشیار، گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
^۳استاد، گروه محیط‌زیست، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
^۴دانشجوی دکتری گروه محیط‌زیست، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران، ایران

نویسنده مسئول:

رضا افهمی

رایانامه: afhami@modares.ac.ir

استناد به این مقاله:

عشقی، فهیمه. افهمی، رضا. دانه‌کار، افشین و گرمایی پور، رقیه. (۱۴۰۲). ادراک خدمات فرهنگی در تالاب انزلی، فصلنامه علمی آموزش محیط‌زیست و توسعه پایدار، ۱۲(۲)، ۴۸-۲۷.

مقدمه

خدمات فرهنگی اکوسیستم به‌عنوان یک قلمرو نمادین و تجربی از تعاملات انسانی و ادراک محیط طبیعی و نیز ضرورتی برای ورود به مشارکت‌های عمومی، می‌تواند به حفاظت از اکوسیستم‌ها منجر شود (Daniel et al., 2012). طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۵، ارزیابی اکوسیستم هزاره^۱ برای تصمیم‌گیرندگان دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی، مبنایی علمی به‌منظور حفاظت و بهره‌برداری پایدار از اکوسیستم‌های طبیعی و نیز افزایش نقش آنها در رفاه جامعه انسانی فراهم کرد تا اکوسیستم‌ها و خدمات آن را در برنامه‌ریزی و اقدامات خود در نظر بگیرند. طبق تعریف این ارزیابی، خدمات فرهنگی اکوسیستم منافع غیرمادی هستند که مردم از طریق غنی‌سازی روحی و معنوی، رشد شناختی، اندیشیدن، تفریح و تجارب زیباشناختی کسب می‌کنند (MA, 2005: 4) و در ۱۰ دسته تقسیم‌بندی می‌شوند که عبارت‌اند از (MA, 2005: 51): ۱. تنوع فرهنگی؛ ۲. ارزش‌های معنوی و مذهبی؛ ۳. سامانه‌های دانشی؛ ۴. ارزش‌های آموزشی؛ ۵. الهام‌بخشی؛ ۶. ارزش‌های زیباشناختی؛ ۷. تعاملات اجتماعی؛ ۸. حس مکان؛ ۹. ارزش میراث فرهنگی و ۱۰. تفرج و اکوتوریسم.

خدمات فرهنگی اکوسیستم‌ها به دلیل داشتن ماهیت غیرمادی و شهودی نیازمند کیفیتی معنایی از ادراک و نه ظاهری می‌باشند و این نوع از ادراک نه‌تنها یک فرآیند زیستی، بلکه حاصل روابط اجتماعی و فرهنگی انسان با محیط پیرامون است و افراد با حواس مشابه، انتخاب‌ها و ارزش‌گذاری‌های متفاوتی درباره این خدمات از خود بروز می‌دهند. ادراک محیط، فرآیندی درونی است که در طی آن اطلاعات دریافت شده از حواس، سازمان‌دهی و تفسیر می‌شوند و کمک می‌کند تا محیط پیرامون شناخته و در قالب رفتار به آن واکنش نشان داده شود؛ ادراک، آموختنی، انتخابی، پویا، تعاملی و فردی است (Sarmadi et al., 2020)

در زمینه بررسی ابعاد فرهنگی اکوسیستم‌ها و ادراک خدمات فرهنگی پژوهش‌هایی صورت گرفته است؛ از جمله کبیری و دانه‌کار^۲ (۲۰۱۲) به بررسی مفهوم فرهنگ و اهمیت آن در حفاظت از محیط‌زیست پرداخته و به این نتیجه رسیدند که شناسایی، باز زنده‌سازی و ثبت ارزش‌ها و باورهای فرهنگی و معنوی مردم می‌تواند به پیشرفت سطح آموزش محیط

زیستی، مشارکت آنها در جامعه و نیز ارتقاء سطح حفاظت از محیط‌زیست بینجامد. عینی‌فر و عشرتی^۳ (۲۰۱۷)، ضمن تحلیل چالش‌های مرزبندی منظرهای طبیعی و فرهنگی و نیز تدوین مدلی برای بازشناخت و دسته‌بندی منظر فرهنگی در موقعیت‌های مکانی و مقیاس‌های مختلف به شناسایی مؤلفه‌هایی که در برقراری ارتباط منطقی بین فرهنگ و طبیعت مؤثرند، پرداختند. کبیری و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به ارزیابی و پهنه‌بندی خدمات فرهنگی با روش تحلیل چندمعیاره و به‌عنوان یک رویکرد مکمل ارزش‌گذاری اقتصادی در استان گلستان پرداخته و به این نتیجه رسیدند که با این روش و نیز تهیه لایه‌های مکانی خدمات فرهنگی می‌توان ابعاد فرهنگی اکوسیستم‌ها را در تصمیم‌گیری‌های محیط‌زیست، بیشتر موردتوجه قرار داد. گلزار^۴ و همکاران (۲۰۱۶) به تعریف و تبیین ادراک و پارامترهای مؤثر در نوع ادراک انسان و تأثیر نحوه ادراک محیط بر نوع فعالیت انسانی در محیط پرداخته‌اند. بلالی و حدیث‌زاده^۵ (۲۰۱۸)، ضمن بررسی نظریه‌ها در حوزه تعامل انسان و طبیعت و ادراکات روان‌شناسانه محیط‌های طبیعی به بررسی متغیرهای محیط طبیعی که برای پاسخگویی به نیازهای روانی انسانی تبیین شده، پرداخته‌اند. فیش^۶ و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای چالش‌های نظری ناشی از تلاش برای ادراک اکوسیستم به‌عنوان موضوعاتی مرتبط با فرهنگ را موردبررسی قرار داده و نشان دادند که دانش مربوط به دنیای واقعی خدمات اکوسیستم چگونه و با چه عواقبی خلق، ابلاغ و در نظر گرفته می‌شود. کوپر^۷ و همکاران (۲۰۱۶)، خدمات فرهنگی اکوسیستم را با تأکید بر ارزش‌های زیباشناختی و معنوی اکوسیستم‌ها موردبررسی قرار دادند و یافتند که این ارزش‌ها به‌تمامی توسط تفکر ابزاری یا مادی قابل‌بیان نیستند و مبتنی بر برداشت از طبیعت است؛ نتایج این مطالعه نشان داد که ارزش‌های زیباشناختی و معنوی در فرهنگ غربی متنوع است و از طریق رسانه‌های مختلف بیان می‌شود و انسان‌ها با تجربیات زیباشناختی و معنوی خود از طبیعت بهره می‌برند و این نحوه ادراک، مردم را به سمت توسعه مسئولیت‌های اخلاقی در قبال طبیعت سوق می‌دهد. بررسی حس مکان به‌عنوان یک خدمت فرهنگی اکوسیستم در مناظر مختلف و از

3. Einifar & Eshtrati

4. Golzar

5. Balali & Hadisezadeh

6. Fish

7. Cooper

1. Millennium Assessment (MA)

2. Kabiri & Danehkar

است و تعامل ساکنان پیرامون آن با تالاب، موجب شکل‌گیری نوعی از عادات و شیوه‌های زندگی وابسته به این بستر آبی آن شده است. از آنجایی که تالاب انزلی از اهمیت فرهنگی و اجتماعی ویژه‌ای برخوردار بوده و خرده‌فرهنگ‌های بومی متعددی را در سکونتگاه‌های پیرامون خود جای داده است، هدف این پژوهش، سنجش میزان ادراک اجتماعات انسانی ساکن در پیرامون این تالاب از خدمات فرهنگی آن است. این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که تالاب انزلی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اکوسیستم‌های طبیعی کشور چه خدمات فرهنگی را به جامعه بومی پیرامون خود ارائه می‌کند و کدام قلمرو ادراکی از خدمات فرهنگی اکوسیستم تالاب انزلی برای جامعه بومی اولویت بیشتری دارد؟ همچنین کدام سکونتگاه‌ها، ادراک بیشتری از خدمات فرهنگی داشته‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات، اسنادی- میدانی محسوب می‌شود. ابتدا سکونتگاه‌های پیرامون تالاب تا شعاع ۱۰ کیلومتری مطابق اطلاعات مندرج در تقسیمات کشوری استان گیلان و نقشه دهستان‌های درگاه ملی آمار ایران شناسایی شد که شامل ۴۲ سکونتگاه بود (جدول شماره ۱). برای غربال سکونتگاه‌های پیرامونی، جمعیت سکونتگاه‌ها (بیش از ۵۰۰ نفر)؛ فاصله سکونتگاه‌ها تا تالاب (فاصله کمتر از ۲۰۰۰ متر) و وابستگی به خدمات اکوسیستمی تالاب، مورد توجه قرار گرفت (مورد اخیر مربوط به سکونتگاه‌هایی است که به‌رغم برخوردار نبودن از دو شاخص نخست، به‌طور مشخص به خدمات اکوسیستمی تالاب وابسته بودند). بر این اساس، شهر انزلی و ۱۱ روستا بر پایه دو شاخص نخست و ۶ روستا، به سبب وابستگی به خدمات تالاب انزلی شناسایی شدند؛ در مجموع ۱۸ سکونتگاه هدف شامل: بندرانزلی، آبکنار، تربه بر، اشپلا، علی‌آباد، سنکاچین، بشمن، تربگوده، شانگهای پرده، فرشکی چوکام، دهنه سر، نرگستان، هندخاله، جیرسر باقرخاله، نوخاله جعفری، سیاه درویشان، فشتکه و صوفیانه برای تکمیل پرسشنامه‌ها انتخاب شدند (سکونتگاه‌های منتخب در جدول ۱ با رنگ متمایز مشخص شده‌اند).

سپس با پیمایش میدانی شامل بازدید، مصاحبه با اهالی سکونتگاه‌های هدف و نیز بر اساس مطالعات قبلی (Senesta, 2011; Jica, 2019; Molayi & Dadras, 2013; Dadras & Kordvani, 2012)، اطلاعات مورد نیاز برای

دریچه زبان، موضوع پژوهش وارتمن و پروز (۲۰۱۸) در کشور سوئیس بود. مطابق این پژوهش، مفهوم خدمات اکوسیستم به‌طور فزاینده‌ای برای اندازه‌گیری مزایای ملموس و ناملموسی که انسان از اکوسیستم به دست می‌آورد، اهمیت دارد و این در حالی است که اغلب در تحقیقات مشابه، خدمات ناملموسی همچون حس مکان، مغفول می‌افتد. جوهانسون^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی، ادراک محیطی و تجربیات عاطفی افراد از سه تالاب کشور سوئد را مورد ارزیابی قرار داده و به این نتیجه رسیدند که مناطق تالابی به دلیل عملکردهای مختلف بوم‌شناختی، به‌طور قابل‌توجهی از جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی پشتیبانی می‌کنند. کلارک^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعات یکپارچه‌سازی ارزیابی خدمات فرهنگی اکوسیستم در ترمیم تالاب‌های ساحلی در استرالیا، جنوبی، نشان داد شرح مزایای دریافت انسان از تالاب‌های ساحلی با استفاده از ارزیابی خدمات فرهنگی اکوسیستم یک زمینه نوظهور و مهم است که رفاه انسانی را به عملکرد اکوسیستم پیوند می‌دهد و مردم برای مکان‌هایی که با آنها آشنا هستند، ارزش بیشتری قائل‌اند.

با نگاهی به پژوهش‌های ذکر شده و به‌ویژه با تمرکز بر موضوع پژوهش اخیر که ارزیابی خدمات فرهنگی اکوسیستم را یک زمینه نوظهور معرفی می‌کند و توجه به این حقیقت که ادراک و شناخت خدمات اکوسیستم‌ها و به‌ویژه خدمات فرهنگی آن، زمینه‌ساز دستیابی به برنامه‌ریزی پایدار محیطی و پشتیبان حفاظت و بهره‌برداری پایدار از اکوسیستم‌های طبیعی است، می‌توان گفت که پژوهش‌های اندکی در زمینه سنجش کمی و کیفی خدمات فرهنگی، به‌ویژه در بستر تالابی صورت گرفته است. از طرفی انتخاب اکوسیستم تالابی مناسب برای بررسی ادراک خدمات فرهنگی آن، تابع شرایط مختلفی از جمله وسعت و دوام اکوسیستم تالابی در طول تاریخ، اهمیت ملی و فراملی تالاب، وجود نظام‌های سکونتی متنوع (شهری و روستایی) و متعدد پیرامون تالاب، وابستگی معیشتی جامعه محلی به تالاب و خدمات آن، تنوع قومی و فرهنگی پیرامون تالاب، منابع فرهنگی ناملموس و ملموس پیرامون آن، ابعاد زیباشناختی و اهمیت گردشگری تالاب می‌باشد (Eshghi, 2022) که تالاب انزلی به دلیل دارا بودن این ویژگی‌ها، برای بررسی ادراک در این پژوهش در نظر گرفته شد. تالاب انزلی در جنوب غربی دریای کاسپین و در استان گیلان واقع شده

1. Wartmann & Purves
2. Johansson
3. Clarke

در این رابطه، n : تعداد پرسشنامه موردنظر؛ N : جمعیت سکونتگاه‌ها؛ d : میزان خطای (۰/۱) آماری؛ Z : ۱/۹۶ و p و q برابر ۰/۵ است.

برای تعیین روایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوایی استفاده شد. پرسشنامه تنظیم‌شده، توسط ۱۵ نفر از کارشناسان بررسی شد و بر اساس تشخیص میزان ضرورت هر گویه برای سنجش ادراک ساکنان از سوی کارشناسان در دو طیف زیاد تا خیلی زیاد، شاخص CVR برای هر گویه، طبق رابطه ۲ محاسبه شد.

$$CVR = \frac{n_e - N/2}{N/2} \quad (\text{رابطه ۲})$$

در رابطه ۲، n_e : تعداد کارشناسانی است که به گزینه «ضرورت خیلی زیاد» پاسخ داده‌اند و N : تعداد کل کارشناسان است (حداقل مقدار قابل قبول شاخص CVR برای ۱۵ کارشناس، بر اساس جدول ۲، معادل ۰/۴۹ می‌باشد). برای تعیین پایایی پرسشنامه و سنجش همبستگی درونی گویه‌ها، مقادیر ضریب آلفای کرونباخ برای هر خدمت فرهنگی محاسبه شد (جدول شماره ۳). اگر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷ یا بیشتر باشد، پرسشنامه از پایایی مطلوبی برخوردار است (Kalantari, 2016).

تهیه پرسشنامه جمع‌آوری شد. بر اساس چارچوب طبقه‌بندی خدمات فرهنگی و نیز بر اساس نظر کارشناسان، برای هر خدمت فرهنگی یک قلمرو ادراکی تعریف شد. در قلمروهای ادراکی، گویه‌هایی تعریف شد که به‌عنوان شاخص‌های ارزیابی سنجش ادراک عمل می‌کرد و در قالب یک پرسشنامه مشتمل بر ۱۰۹ گویه در اختیار سکونتگاه‌های هدف قرار گرفت. متغیر ادراک ساکنان از هر گویه در قالب طیف لیکرت ۷ تایی (از هیچ تا خیلی زیاد) و انتخاب افراد برای پاسخگویی به پرسشنامه بر اساس سابقه حضور در سکونتگاه‌های هدف و فعالیت مرتبط با تالاب انزلی صورت گرفت. با توجه به رابطه کوکران، حجم نمونه با جمعیت جامعه مشخص (مجموع جمعیت تمام سکونتگاه‌های هدف پیرامون تالاب انزلی برابر با ۱۳۷۵۲۲ نفر) و با ضریب اطمینان ۹۰ درصد^۲ مطابق رابطه (۱) (Krebs, 1999). برابر با ۹۶ تعیین شد و بر همین اساس ۱۰۰ پرسشنامه متناسب با جمعیت سکونتگاه‌ها به تفکیک تعیین و با کارمیدانی تکمیل شد.

رابطه (۱)

$$n = \frac{Nz^2pq}{Nd^2 + z^2pq}$$

۱. Cochran

۲. شایان‌دگر است نمونه‌برداری مصادف با شرایط فرنیته کووید ۱۹ بود و برای محدود شدن تعداد مصاحبه‌ها، ضریب اطمینان ۹۰ درصد انتخاب شد.

جدول ۱. موقعیت سکونتگاه‌ها برحسب فاصله و جمعیت

Table 1. Location of Settlements According to Distance and Population

< 200 نفر Person	200-500 نفر Person	500-1000 نفر Person	1000-2000 نفر Person	> 2000 نفر Person	جمعیت Population فاصله Distance
معاف Moaf	کوچک محله Kuchek			بندر انزلی Bandar Anzali	بلافاصله No distance
تربه بر Torbeh Bar	تربگوده Torbegode		آبکنار Abkenar	سنگاچین Sangachin	
ماهروزه Mahruzeh	گلوگاه Galugah	جیرسر باقرخاله (Jirsar-e Baqer Khale)			1000 < متر Meter
اشپلا Eshpala	کرکان Karkan				
	خمیران Khomiran				

< 200 نفر Person	200-500 نفر Person	500-1000 نفر Person	1000-2000 نفر Person	> 2000 نفر Person	جمعیت Population فاصله Distance
اشترکان Ashtarkan	شيله سر ShilehSar	علی‌آباد Aliabad	فرشکی چوکام (Forshki, ye Chukam)		1000-2000 متر Meter
خمسر Khomsar	سیاه خاله سر SiahKhalesa	نرگستان Nargestan	دهنه سر Dahanesar	بشمن Bashman	
جیرسر نو ده (Jirsar-e Nowdeh)	گازگیشه Gazgisheh	سیاه درویشان Siah Darvishan	هندخاله Hendekhale		
فتمه سر FatemehSar	قرا با Qaraba	صوفیان ده Sofiandeh			
	شانگهای پرده Shanghai Pardeh		جیر سر چوکام (Jirsar-e Chukam)		2000-3000 متر Meter
	نوده Nodeh		شیجان Shijan		
	اسفند Esfand				
	چکوور Chakuvar				
جیرسر بهمبر (Jirsar-e Bahambar)	سیاه وزان SiahVazan		حسن رود HasanRud		> 3000 متر Meter
بهمبر Baham Bar	باقلاکش Baqla Kesh		فشتکه Fashtakeh	طالب‌آباد Talebabad	
			نوخاله جعفری Now khale- ye Jafari		

جدول ۲. اعتبارسنجی روایی پرسشنامه‌ها

Table 2. Narrative Validation of Questionnaires

شاخص روایی CVR	تعداد کارشناسان Number of experts	شاخص روایی CVR	تعداد کارشناسان Number of experts
0.59	11	0.99	5
0.56	12	0.99	6
0.54	13	0.99	7
0.51	14	0.75	8
0.49	15	0.78	9
0.42	20	0.62	10

اولویت گویه‌ها مشخص و رتبه‌بندی شد.

$$y_i = \frac{x_i}{\sum x_i} \quad z_i = y_i * n \quad IP$$

$$= \frac{\sum z_i}{N} * 100 \quad DI$$

$$= \frac{\sum (x_i * n)}{N}$$

در رابطه ۳، N: تعداد پرسش‌شوندگان؛ n: تعداد افرادی که به هر اهمیت رأی داده‌اند؛ x_i: وزن اولیه (۱، ۳، ۵، ۷، ۹) و y_i:

سنجش اهمیت گویه‌های پرسشنامه با محاسبات دلفی بسته انجام شد و میزان اهمیت گویه‌هایی که روایی و پایایی قابل قبول داشتند، توسط کارشناسان و در قالب طیف لیکرت ۵ تایی از بی‌اهمیت تا اهمیت خیلی زیاد مورد ارزیابی قرار گرفت و مطابق رابطه ۳ (Kabiri et al., 2012; Petrosian et al., 2013; Hasanzadeh & Danekhar., 2013; Mafi-Gholami et al., 2015) درصد و درجه اهمیت و

وزن تعدیل شده، Z_i : امتیاز وزن دار، IP : درصد اهمیت و DI :
درجه اهمیت گویه است. همچنین اطلاعات جمع‌آوری شده از
اهالی سکونتگاه‌ها برای تجزیه و تحلیل آماری توصیفی و
استنباطی در نرم‌افزار آماری SPSS، نسخه ۲۷ کدگذاری شد.
برای مشخص کردن بیشترین گزینه‌های انتخابی جوامع بومی
از آزمون نشانه^۱ (Huston&Yu, 2023) استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

با محاسبه شاخص CVR ، ۵۷ گویه پرسشنامه از اعتبار روایی
لازم برای سنجش ادراک برخوردار شدند؛ همچنین با توجه به
میزان ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده (۰/۹۹)، پایایی
پرسشنامه‌ها هم برقرار بود (جدول ۳).

1. The sign Test

جدول ۳. اعتبارسنجی پایایی پرسشنامه‌ها

Table 3. Reliability Validation of Questionnaires

تفسیر پایایی Reliability interpretation	آلفای کرونباخ Ap	تعداد سؤال Number of questions	دسته خدمت فرهنگی Cultural service category
مناسب Appropriate	0.944	10	تنوع فرهنگی Cultural diversity
مناسب Appropriate	0.951	8	ارزش‌های معنوی و مذهبی Spritual&religious value
مناسب Appropriate	0.952	15	سامانه‌های دانشی Knowledge systems
نامناسب Inappropriate	0.563	9	آموزش Education
مناسب Appropriate	0.936	10	الهام‌بخشی Inspiration
مناسب Appropriate	0.933	14	زیباشناسی Aesthetic
مناسب Appropriate	0.835	11	تعاملات اجتماعی Social interactions
مناسب Appropriate	0.954	12	حس مکان Sense of place
مناسب Appropriate	0.906	7	ارزش میراث فرهنگی Cultural heritage value
مناسب Appropriate	0.935	13	تفرج و اکوتوریسم Ecotourism & recreation

و اکوتوریسم، به ترتیب برای سنجش ادراک ساکنان پیرامون
تالاب در اولویت قرار گرفتند.

مطابق ضرایب نرمالایز شده در جدول ۴ که از رابطه ۳ به
دست آمدند، گویه‌های مرتبط با خدمات فرهنگی الهام‌بخشی،
تعاملات اجتماعی، میراث فرهنگی، زیباشناسی، آموزش و تفرج

جدول ۴. رتبه‌بندی گویه‌های مرتبط با ادراک ساکنان از خدمات فرهنگی

Table 4. Ranking of Items Related to Residents's Perception of Cultural Services

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
1	الهام بخشی Inspiration	0.030	برخی از آثار ادبی روستا با الهام از گیاهان و جانوران تالاب تولید شده است. Several literary works of village are inspired by the flora, and fauna of the wetland.	1
2	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.026	برخی جلسات مردم روستا، هم‌نشینی‌ها، گردهمایی‌های روستایی در کنار تالاب صورت می‌گیرد. Several meetings of village people, gatherings, and village gatherings are held next to the lagoon.	2
3	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.025	در این روستا، هر سال مراسم سنتی مختلفی مانند ورزا مشته، لافند بازی یا کشتی گیله مرد برگزار می‌شود. In this village, every year, different traditional ceremonies are held, like Warza Meshte, Lafand playing or Gile Mard wrestling.	3
4	الهام بخشی Inspiration	0.023	برخی از وسایل، ابزار، تولیدات محلی و صنایع‌دستی روستا با الهام از گیاهان و جانوران تالاب تولید شده است. Some of the tools, local products and handicrafts of the village are inspired by the flora and fauna of the lagoon.	4
4	زیبایی‌شناسی Aesthetic	0.023	زیبایی گیاهان تالاب انزلی بی‌نظیر است. The beauty of Anzali lagoon plants is considerable.	5
5	آموزش Education	0.022	مناطق حفاظت‌شده و شکارممنوع تالاب انزلی، مانند یک آزمایشگاه طبیعی مناسب شناخت گونه‌های گیاهی و جانوری است. Protected and hunting-prohibited regions of Anzali Wetland are like natural laboratories suitable for knowing plant and animal species.	6
5	الهام بخشی Inspiration	0.022	برخی از آثار ادبی روستا با الهام از صید ماهی، گاو میش‌داری در تالاب، پرورش اردک و مرغابی در تالاب یا شالیکاری کنار تالاب تولید شده است. Several literary works of the village were inspired by fishing, keeping buffalo in the wetland, breeding ducks and ducks in the wetland, or paddy cultivation next to the wetland.	7
5	الهام بخشی Inspiration	0.022	در روستا شعر، موسیقی، رقص‌های جمعی، آواها و نواهای مختلفی برای تالاب و مرتبط به تالاب و یا زندگی در کنار تالاب وجود دارد. In the village, there are poems, music, collective dances, multiple sounds, and tunes	8

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
			for the wetland and due to the wetland or life next to the wetland.	
5	الهام بخشی Inspiration	0.022	ساختمان‌های روستا به شکلی معماری شده که با حضور تالاب سازگار باشد. The buildings of the village are designed in a way that is compatible with the presence of a wetland.	9
5	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.022	دیدن گل‌های گیاهان تالابی سالانه مسافران زیادی را به این روستا می‌کشاند. Seeing the flowers of wetland plants attracts many travelers to this village every year.	10
6	سامانه‌های دانشی Knowledge systems	0.021	در این روستا از گیاهان تالابی صنایع‌دستی خاصی تولید می‌شود. In this village, special handicrafts are produced from wetland plants.	11
6	زیباشناسی Aesthetic	0.021	زیبایی درختزارها و بیشه‌های کناره تالاب کم‌نظیر است. The beauty of the groves on the side of the lagoon is unique.	12
6	حس مکان Sense of place	0.021	احساس می‌کنم تالاب انزلی به من تعلق دارد و جزئی از زندگی من است. I feel that Anzali Lagoon belongs to me, and it is a section of my life.	13
6	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.021	معماری ساختمان‌های روستا خاص و منحصر به فرد است. The architecture of village buildings is special and considerable.	14
7	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.020	مردم روستا برای پاک‌سازی گیاهان مهاجم، پاک‌سازی زباله و گاهی نجات گیاهان و جانوران تالاب با هم همکاری داشته‌اند. The people of the village cooperated to clean the invasive plants, clean the garbage, and sometimes save the plants and animals of the wetland.	15
8	تنوع فرهنگی Cultural diversity	0.019	مراسم آئینی مختلفی مرتبط به تالاب امروزه در این روستا رواج دارد. Different rituals due to the wetland are popular in this village today.	16
8	الهام بخشی Inspiration	0.019	برخی از آثار هنری روستا (نقاشی ساختمان‌ها، تندیس‌ها و سازه‌های هنری) با الهام از گیاهان و جانوران تالاب تولید شده است. Some of the artworks of the village (paintings of buildings, statues and artistic structures) are inspired by the flora and fauna of the lagoon.	17
8	تعاملات اجتماعی Social	0.019	اهمیت تالاب برای روستاییان سبب شده، تشکل‌های مردمی	18

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
	interactions		حامی تالاب در روستا شکل بگیرد یا با آنها همکاری کنند. The importance of wetlands for villagers has caused people's organizations to support the wetlands in the village or to cooperate with them.	
8	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.019	در روستا چند ساختمان، بنا و سازه (پل، برج، راه) تاریخی وجود دارد. In the village there are several historical buildings, and structures (bridges, towers, roads).	19
8	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.019	زیبایی و پاکیزگی و معماری خانه‌ها، مسافران زیادی را به این روستا می‌کشاند. The beauty, cleanliness and architecture of houses attract many travelers to this village.	20
8	آموزش Education	0.019	در این روستا گاهی به دانش آموزان یا دانشجویان درباره فرهنگ مردم، شیوه معیشت و زندگی مردم محلی آموزش داده می‌شود. In this village, students are sometimes taught about people's culture, livelihood and life of local people.	21
8	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.019	در این روستا چند رویداد مهم تاریخی اتفاق افتاده است. Several significant historical events happened in this village.	22
8	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.019	در روستا افسانه‌ها و قصه‌های مختلفی در خصوص تالاب وجود داشته است. There were different legends and stories about the wetlands in the village.	23
8	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.019	به سبب زیبایی‌های تالاب، هر سال شمار زیادی برای عکاسی یا فیلم‌برداری از جاذبه‌های طبیعی و محلی، به این روستا می‌آیند. Regarding the beauty of the lagoon, many people come to this village every year to take photos or film videos of natural and local attractions.	24
9	زیباشناسی Aesthetic	0.018	تجمع پرندگان، پرواز آنها بر فراز تالاب، شناگری آنها روی آب تالاب، زیبایی چشمگیری به تالاب داده است. The gathering of birds, their flight over the lagoon, and their swimming in the lagoon water have given the lagoon a significant beauty.	25
9	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.018	هرسال افراد زیادی برای تماشای پرندگان مهاجر به این روستا می‌آیند. Each year, many people come to this village to watch the migratory birds.	26

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
9	الهام بخشی Inspiration	0.018	برخی از آثار ادبی روستا (شعر، ترانه، داستان، کتاب‌های مختلف) با الهام از صید ماهی در تالاب، شکار پرنده در تالاب، گاومیش‌داری در تالاب، پرورش اردک و مرغابی در تالاب یا شالیکاری کنار تالاب تولید شده است. Some of the literary works of the village (poems, songs, stories, various books) were inspired by fishing in the wetland, bird hunting in the wetland, raising buffalo in the wetland, breeding ducks and ducks in the wetland, or rice farming by the wetland. در این روستا از گیاهان تالابی برای خانه‌سازی استفاده می‌شود.	27
10	سامانه‌های دانشی Knowledge systems	0.017	در روستا افسانه‌ها یا اسطوره‌های مرتبط با تالاب وجود دارد. In this village, wetland plants are used to build houses.	28
10	الهام بخشی Inspiration	0.017	از حضور در تالاب انزلی احساس آرامش بیشتری دارم. There are legends or myths about the wetland in the village. I feel more relaxed from being in Anzali Lagoon.	29
10	حس مکان Sense of place	0.017	در این روستا، ساخت خانه شیکیلی متداول است. In this village, it is usual to build a Shikili house.	30
10	سامانه‌های دانشی Knowledge systems	0.017	مردم روستا از برنامه‌های آموزشی در کنار تالاب استقبال می‌کنند. The people of the village welcome educational programs next to the lagoon.	31
10	آموزش Education	0.017	مردم روستا برای پاک‌سازی گیاهان مهاجم، زباله و گاهی نجات گیاهان و جانوران تالاب با سایر افراد و دوست داران محیط‌زیست همکاری داشته‌اند. The people of the village cooperated with other people and environmentalists to clean invasive plants, and garbage, and sometimes to save the plants and animals of wetland.	32
10	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.017	جشنواره‌ها یا مناسبت‌های سنتی و مذهبی از جذابیت‌های گردشگری روستا است و مسافران زیادی جلب می‌کند. Festivals or traditional and religious occasions are one of the tourist attractions of the village, and attract many travelers.	33
10	تفریح و اکوتوریسم Recreation & Ecotourism	0.017	در این روستا از روش خاصی برای صید پرنده استفاده می‌شود. In this village, a special method is used to catch birds.	34
11	سامانه‌های دانشی Social systems	0.016	در این روستا گاهی به دانش آموزان یا دانشجویان یا مردم روش‌های پاک‌سازی و نجات تالاب آموزش داده می‌شود. In this village, the students or people are	35
11	آموزش Education	0.016		36

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
			sometimes taught methods of cleaning, and saving the wetland.	
11	آموزش Education	0.016	در این روستا از تابلوهای آموزشی برای آگاهی مردم از تالاب استفاده می‌شود. In this village, educational boards are applied to inform people about the wetland.	37
11	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.016	رونق بازارچه‌های بومی کنار تالاب بیشتر است. The prosperity of local bazaars next to the lagoon is greater.	38
11	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.016	همکاری جامعه بومی برای حفاظت از تالاب رضایت‌بخش است. The cooperation of the local community to protect the wetland is satisfactory.	39
12	آموزش Education	0.015	در این روستا به دانش آموزان درباره تالاب آموزش داده می‌شود. In this village, students are taught about wetlands.	40
12	زیباشناسی Aesthetic	0.015	از زمانی که ساختمان‌های کنار تالاب را رنگی کرده‌اند، تالاب زیباتر شده است. Since the buildings next to the lagoon were painted, the lagoon has become more beautiful.	41
12	سامانه‌های دانشی Knowledge systems	0.015	در این روستا از روش خاصی برای صید ماهی استفاده می‌شود. In this village, a special method is used to catch fish.	42
12	تفرج و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.015	چمن‌زارهای حاشیه تالاب گردشگران زیادی به خود جلب می‌کند. The meadows on the edge of the lagoon attract many tourists.	43
13	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.014	این روستا از طریق قایق و مسیرهای آبی با روستاهای دیگر ارتباط دارد. This village is connected with other villages via boats and waterways.	44
14	آموزش Education	0.013	در این روستا برای مردم آموزش‌های کمک به تالاب، بهتر کردن شرایط آن و محافظت از تالاب آموزش داده شده است. In this village, people were taught how to help the wetland, enhance its conditions, and protect the wetland.	45
14	سامانه‌های دانشی Knowledge systems	0.013	در این روستا از گیاهان تالابی برای تهیه بعضی از وسایل استفاده می‌شود. In this village, wetland plants are applied to obtain some items.	46
14	زیباشناسی	0.013	شالیزارهای کنار تالاب زیبایی آن را بیشتر کرده است.	47

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
	Aesthetic		The paddy fields next to the lagoon increased its beauty.	
14	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.013	در روستا اقامتگاه روستایی (کلبه بوم گردی، خانه اکوتوریسمی) برای اقامت گردشگران وجود دارد. In the village, there is a rural accommodation (eco-tourism hut, eco-tourism house) for the tourists to stay.	48
14	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.013	گردشگران خارجی نیز از این روستا و تالاب بازدید داشته‌اند. Foreign tourists visited this village and lagoon.	49
14	تنوع فرهنگی Cultural diversity	0.013	مراسم باران خواهی (کترایشه بری)، در این روستا رواج دارد. The ceremony of asking for rain (Katragisheh Beri) is common in this village.	50
15	میراث فرهنگی Cultural heritage	0.012	غذاهای چاشنی‌ها، مرباهای ترشی‌ها و بسیاری از خوراکی‌های روستا، کاملاً بومی و وابسته به تالاب است. Foods, seasonings, jams, pickles, and many other foods in the village are completely native and dependent on the wetland.	51
16	آموزش Education	0.011	در این روستا گاهی به دانش آموزان در کنار تالاب آموزش می‌دهند. In this village, the students are sometimes taught next to the lagoon.	52
16	آموزش Education	0.011	روستا از یک مرکز تجمع یا مرکز بازدید برای دوره‌های آموزشی مرتبط با تالاب برخوردار است. The village has a gathering center or visitor center for wetland-related training courses.	53
17	تعاملات اجتماعی Social interactions	0.010	به سبب ضرورت برگزاری گردهمایی و هم‌فکری برای سرنوشت تالاب، مکان معینی برای برگزاری جلسات در کنار تالاب یا برای تالاب ایجاد شده است. Considering the requirement of holding a meeting and sharing opinions on the fate of the wetland, a certain place for holding meetings was made next to the wetland or for the wetland.	54
17	تفریح و اکوتوریسم Recreation&Ecotourism	0.010	گاهی در این روستا رقابت‌های قایقرانی ورزشی در تالاب برگزار می‌شود. Sometimes in this village, sports boating competitions are held in the lagoon.	55
18	تنوع فرهنگی Cultural diversity	0.008	جشن یآوری، امروزه هم در فعالیت‌های شالیکاری در روستا، برگزار می‌شود. Yavari festival is still celebrated in rice farming activities in the village today.	56
19	ارزش‌های معنوی و مذهبی Spiritual&Relig	0.006	این باور در روستائیان وجود دارد که برای حفاظت از تالاب انزلی باید آن را مقدس بدانیم و اجازه ندهیم که آب آن آلوده این باور در روستائیان وجود دارد که برای حفاظت از تالاب انزلی باید آن را مقدس بدانیم و اجازه ندهیم که آب آن آلوده	57

اولویت Priority	خدمت فرهنگی Cultural service	ضریب اهمیت نرمالایز شده Normalized significance coefficient	گویه ادراکی Perceptual object	ردیف Row
	ious values		شود. There is a belief among the villagers that in order to support the Anzali wetland, we must regard it as sacred and not permit its water to be polluted.	

بیشتر و کمتر از میانگین با هم تفاوت معنی‌دار داشت و فقط در دو خدمت فرهنگی زیباشناسی، حس مکان، تعداد پاسخ‌های منفی از مثبت، بیشتر و تفاوت از میانگین منفی بود؛ به این معنی که ادراک اهالی سکونتگاه‌ها از این دو خدمت فرهنگی، بسیار زیاد است. جدول ۵ میانگین خدمات فرهنگی و انحراف استاندارد هریک را نشان می‌دهد.

نتایج آزمون نشانه برای ادراک خدمات فرهنگی تالاب انزلی

در این آزمون، میانگین جواب‌های ممکن (با توجه به طیف لیکرت هفت گزینه‌ای، میانگین ۳/۵ است) با میانگین کل خدمات فرهنگی در ۱۸ سکونتگاه مقایسه شد و در خدمات فرهنگی به‌جز تعاملات اجتماعی و تفرج و اکوتوریسم، آزمون نشانه (علامت) معنی‌دار شد (جدول ۵)؛ یعنی تعداد پاسخ‌های

جدول ۵. جدول آزمون نشانه برای خدمات فرهنگی تالاب انزلی

Table 5. Sign Test Table for Anzali Wetland Cultural Services

مقدار احتمال P-value	تفاوت مثبت Positive difference	تفاوت منفی Negative difference	خدمات فرهنگی Cultural services
0.001<	18	0	تنوع فرهنگی Cultural diversity
0.001<	18	0	ارزش معنوی و مذهبی Spritual & Religious value
0.03	18	4	سامانه‌های دانشی Knowledge system
0.001<	18	0	آموزش Education
0.001<	18	1	الهام بخشی Inspiration
0.001<	0	18	زیباشناسی Aesthetic
0.238	12	6	تعاملات اجتماعی Social interaction
0.001<	0	18	حس مکان Sense of place
0.001<	18	0	میراث فرهنگی Cultural heritage
0.481	7	11	تفرج و اکوتوریسم Recreation & Ecotourism

جدول ۶. جدول میانگین خدمات فرهنگی و انحراف استاندارد

Table 6. Average Table of Cultural Services and Standard Deviation

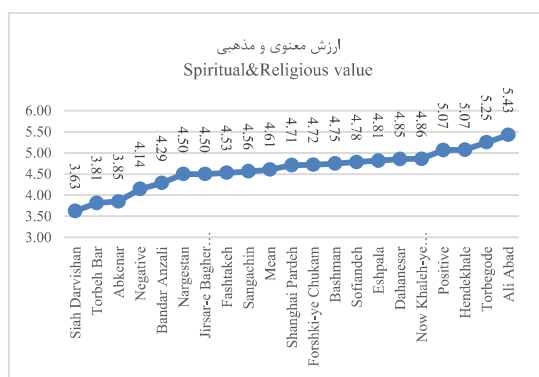
الهام بخشی Inspiration	آموزش Education	سامانه‌های دانشی Knowledge system	ارزش معنوی و مذهبی Spritual & Religious value	تنوع فرهنگی Cultural diversity	خدمات فرهنگی Cultural services
4.93	4.78	3.83	4.60	4.83	میانگین Mean
0.70±	0.84±	0.51±	0.46±	0.56±	انحراف استاندارد S.d
تفریح و اکوتوریسم Recreation & Ecotourism	میراث فرهنگی Cultural heritage	حس مکان Sense of place	تعاملات اجتماعی Social interactions	زیباشناسی Aesthetic	خدمات فرهنگی Cultural services
3.38	4.98	1.99	3.88	2.19	میانگین Mean
0.97±	0.67±	0.30±	0.79±	0.30±	انحراف استاندارد S.d

اشپلا بسیار کم بود؛ در سیاه درویشان، بشمن، تربگوده، فشتکه و جیرسر باقرخاله، میانگین‌های ادراکی به‌دست‌آمده، کمتر از میانگین کل و بنابراین، ادراک تنوع فرهنگی در آنها زیاد و در آبکنار و شانگهای پرده و بندر انزلی، بسیار زیاد بود. شکل ۱، الف، سکونتگاه‌هایی با بیشترین ادراک تنوع فرهنگی را نشان می‌دهد. میزان ادراک سایر خدمات فرهنگی در سکونتگاه‌های هدف نیز در قالب نمودارها و اشکال ترسیم‌شده در ادامه قابل مشاهده است.

نتایج مقایسه میانگین ادراک خدمات فرهنگی در هر

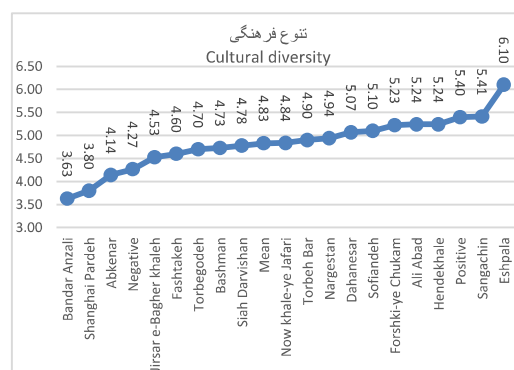
روستا با میانگین کلی ادراک خدمات فرهنگی

سکونتگاه‌های دارای میانگین کمتر از میانگین کل، ادراک بیشتری از خدمت موردنظر و بالعکس داشتند؛ بنابراین، مطابق نمودار ۱، چون میانگین‌های ادراکی تنوع فرهنگی در نوخاله جعفری، تره بر، نرگستان، دهنه سر، صوفیانده، فرشکی چوکام، علی‌آباد و هندخاله، بیشتر از میانگین کل به دست آمد، در نتیجه ادراک تنوع فرهنگی در این سکونتگاه‌ها کم و در سنگاچین و

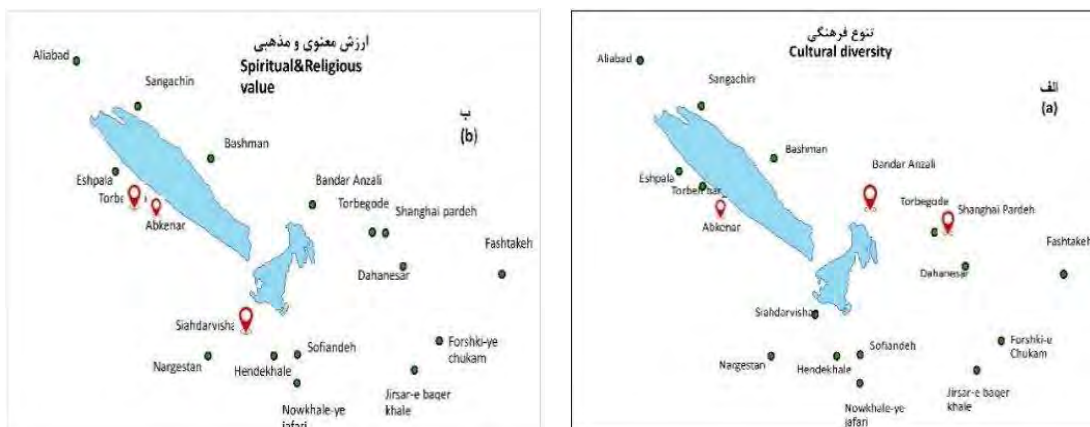
نمودار ۲. مقایسه ادراک معنوی و مذهبی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 2. Comparing the Perception of Spiritual & Religious Values of Settlements with the Mean and S.d

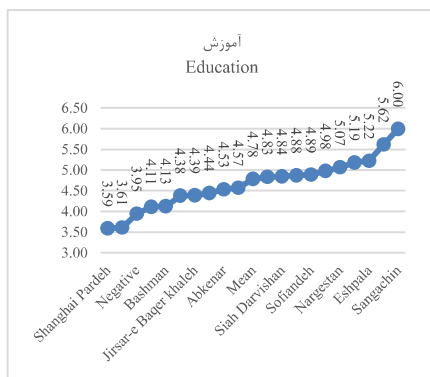
نمودار ۱. مقایسه ادراک تنوع فرهنگی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 1. Comparing the Perception of Cultural Diversity of Settlements with the Mean and Standard Deviation

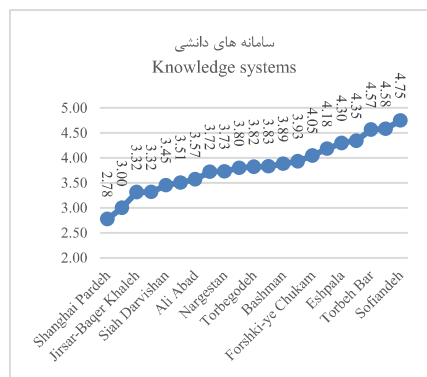
شکل ۱. سکونتگاه‌ها با بیشترین ادراک تنوع فرهنگی (الف) و ارزش معنوی و مذهبی (ب)

Figure 1. Settlements with the Greatest Perception of Cultural Diversity(a) and Spiritual & Religious Value (b)

نمودار ۴. مقایسه ادراک آموزش سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 4. Comparing the Perception of Education of Settlements with the Mean & S.d

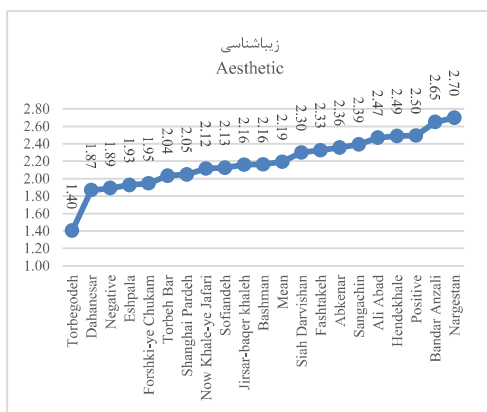
نمودار ۳. مقایسه ادراک سامانه‌های دانشی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 3. Comparing the Perception of Knowledge System of Settlements with the Mean & S.d

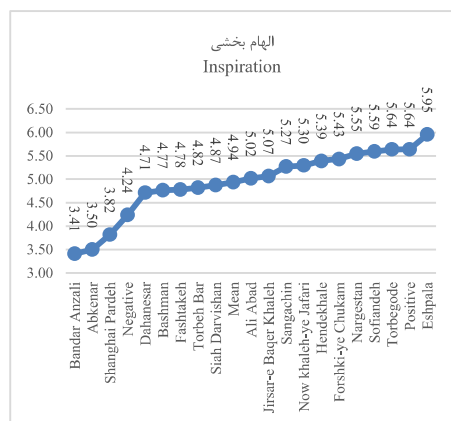
شکل ۲. سکونتگاه‌ها با بیشترین ادراک سامانه‌های دانشی (الف) و آموزش (ب)

Figure 2. Settlements with the Greatest Perception of Knowledge Systems(a) & Education(b)

نمودار ۶. مقایسه ادراک زیباشناسی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 6. Comparing the Perception of Aesthetic of Settlements with the Mean & S.d

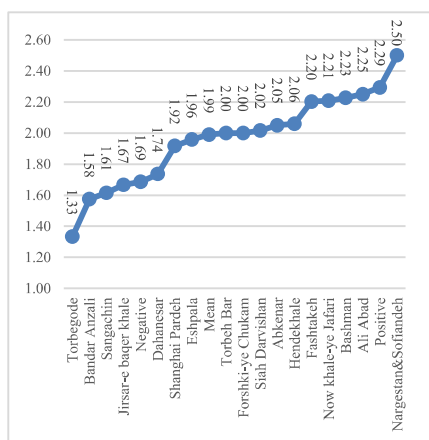
نمودار ۵. مقایسه ادراک الهام بخشی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 5. Comparing the Perception of Inspiration of Settlements with the Mean & S.d

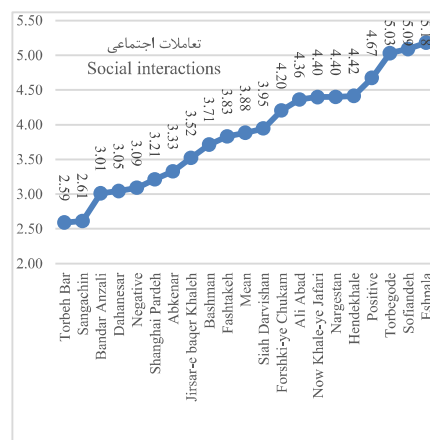
شکل ۳. سکونتگاه‌ها با بیشترین ادراک الهام بخشی (الف) و زیباشناسی (ب)

Figure 3. Settlements with the Greatest Perception of Inspiration(a) & Aesthetic(b)

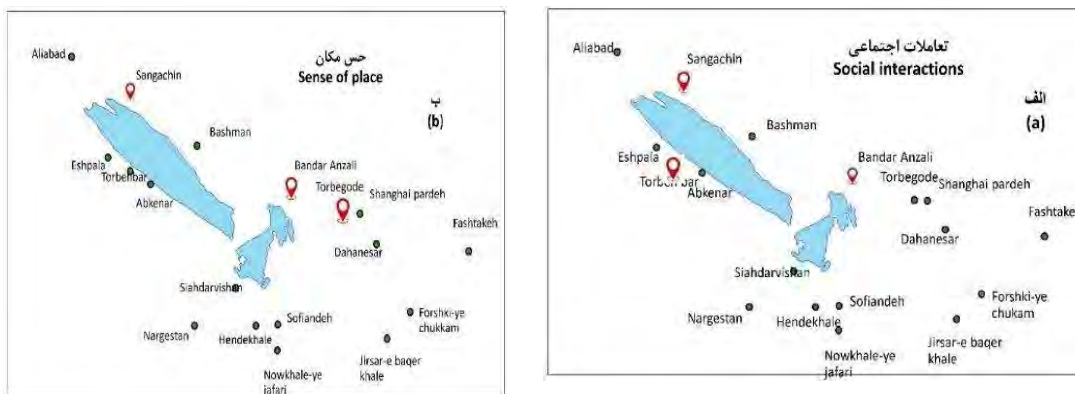
نمودار ۸. مقایسه ادراک حس مکان سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 8. Comparing the Perception of Sense of Place of Settlements with the Mean & S.d

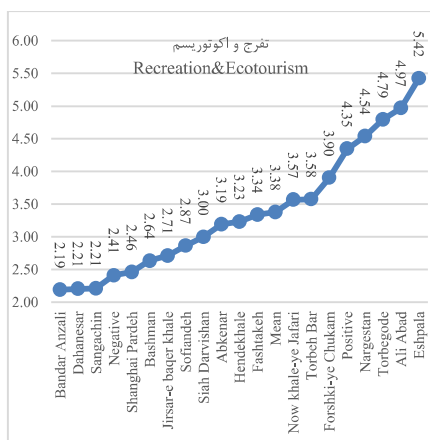
نمودار ۷. مقایسه ادراک تعاملات اجتماعی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 7. Comparing the Perception of Social Interactions of Settlements with the Mean & S.d

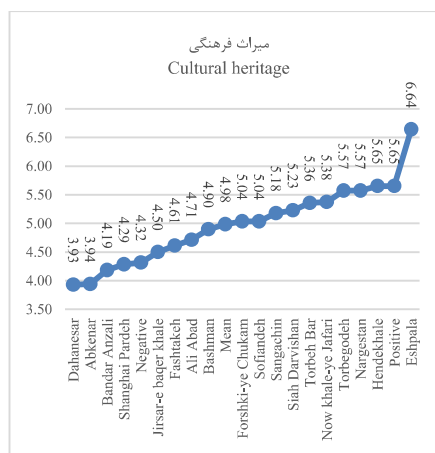
شکل ۴. سکونتگاه‌ها با بیشترین ادراک تعاملات اجتماعی (الف) و حس مکان (ب)

Figure 4. Settlements with the Greatest Perception of Social Interactions(a) & Sense of Place(b)

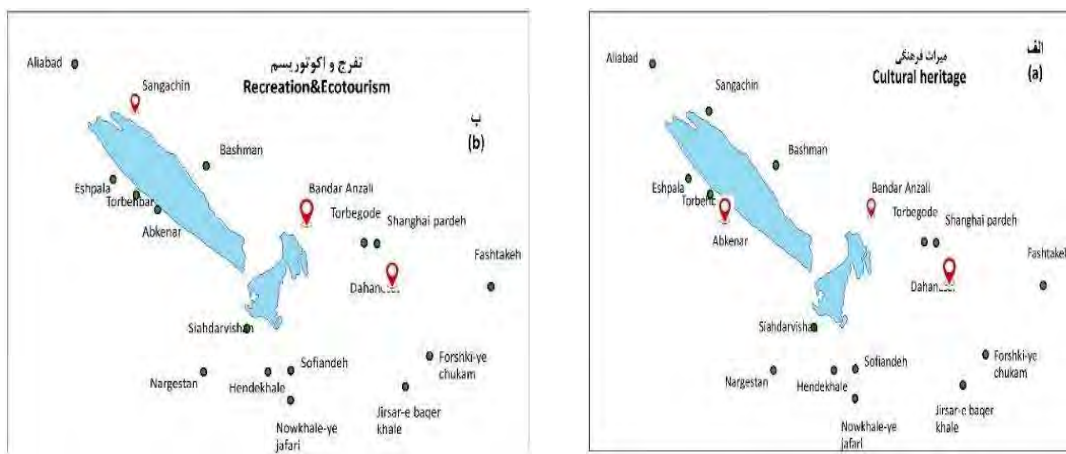
نمودار ۱۰. مقایسه ادراک تفرج و اکوتوریسم سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 10. Comparing the Perception of Recreation & Ecotourism of Settlements with the Mean & S.d

نمودار ۹. مقایسه ادراک میراث فرهنگی سکونتگاه‌ها با میانگین و انحراف استاندارد

Diagram 9. Comparing the Perception of Cultural Heritage of Settlements with the Mean & S.

شکل ۵. سکونتگاه‌ها با بیشترین ادراک میراث فرهنگی (الف) و تفرج و اکوتوریسم (ب)

Figure 5. Settlements with the Greatest Perception of Cultural Heritage(a) and Recreation& Ecotourism(b)

در مورد کمترین ادراک خدمات فرهنگی تالاب انزلی، هیچ‌یک از روستاها فاصله معناداری با یکدیگر نداشتند و به نظر می‌رسد به دلیل تجربه تاریخی و آموزه‌های بومی متفاوت، سطوح ادراک متفاوتی دارند؛ بنابراین می‌توان برای تمام روستاها از برنامه یکسانی برای ارتقاء ادراک ساکنان آن استفاده نمود. بر اساس جدول ۷، طیف غالب ادراکی در تنوع فرهنگی، ارزش‌های معنوی و مذهبی، آموزش، الهام‌بخشی، تعاملات اجتماعی و میراث فرهنگی، کمترین تا صفر، در سامانه‌های دانشی و تفریح و اکوتوریسم، متوسط (تا حدی) و در حس مکان و ارزش‌های زیباشناختی، خیلی زیاد ارزیابی شد.

نتایج نهایی ادراک خدمات فرهنگی تالاب انزلی:
بیشترین ادراک از اغلب خدمات فرهنگی در بندرانزلی مشاهده شد که در گروه سکونتگاه‌های پرجمعیت و هم‌جوار با تالاب انزلی است و به نظر می‌رسد که توسعه‌یافتگی و فراوانی فرایندهای دانشی در این شهر بر توسعه شناختی و ادراک همه‌جانبه اثرگذار بوده است. پس از بندر انزلی، به‌طور نسبی بیشترین ادراک در شانگهای پرده و تره بر بود؛ در این دو روستا رابطه همگون و مشابهی در خصوص فاصله تا تالاب یا جمعیت مشاهده نشد و به نظر می‌رسد، ادراک ساکنان تحت تأثیر عوامل درونی قرار دارد و نیازمند مطالعات تکمیلی است.

جدول ۷. نتایج نهایی ادراک خدمات فرهنگی تالاب انزلی

Table 7. The Final Results of the Perception of Cultural Services of Anzali Wetland

کمترین ادراک The least perception	بیشترین ادراک The most perception	ادراک غالب Dominant perception	خدمت فرهنگی Cultural service
سنگاچین Sangachin صوفیانده Sofiandeh	بندر انزلی Bandr Anzali شانگهای پرده Shanghai Pardeh تره بر Torbeh Bar	به‌هیچ‌وجه Not at all	تنوع فرهنگی Cultural diversity
فشته Fashtakeh فرشکی چوکام Forshki-ye Chukam اشپالا Eshpala	بندر انزلی Bandar Anzali تره بر Torbeh Bar سیاه درویشان Siah Darvishan	به‌هیچ‌وجه Not at all	ارزش معنوی و مذهبی Spritual & Religious value
جیرس باقر خاله Jirsar-e baqer khale بشمن Bashman سنگاچین Sangachin تره بر Torbeh Bar	شانگهای پرده Shanghai Pardeh فشته Fashtakeh علی آباد Ali abad	متوسط Medium	سامانه‌های دانشی Knowledge systems
علی آباد Ali abad جیرس باقر خاله Jirsar-e baqer khale	بندر انزلی Bandar Anzali شانگهای پرده Shanghai Pardeh تره بر Torbeh Bar	به‌هیچ‌وجه Not at all	آموزش Education

کمترین ادراک The least perception	بیشترین ادراک The most perception	ادراک غالب Dominant perception	خدمت فرهنگی Cultural service
نرگستان Nargestan فرشکی چوکام Forshki-ye Chukam اشپالا Eshpala	بندر انزلی Bandar Anzali شانگهای پرده Shanghai Pardeh	به هیچ وجه Not at all	الهام بخشی Inspiration
علی آباد Ali abad سنگاچین Sangachin	دهنه سر Dahanesar اشپالا Eshpala تربه بر Torbeh Bar	خیلی زیاد Too much	زیباشناسی Aesthetic
تربگوده Torbegode اشپالا Eshpala	بندر انزلی Bandar Anzali تربه بر Torbeh Bar سنگاچین Sangachin شانگهای پرده Shanghai Pardeh	به هیچ وجه Not at all	تعاملات اجتماعی Social interactions
علی آباد Ali abad صوفیان ده Sofiandeh	بندر انزلی Bandar Anzali سنگاچین Sangachin جیرسر باقرخاله Jirsar-e baqer khale	خیلی زیاد Too much	حس مکان Sense of place
تربه بر Torbeh Bar تربگوده Torbegode	بندر انزلی Bandar Anzali شانگهای پرده Shanghai Pardeh	به هیچ وجه Not at all	میراث فرهنگی Cultural heritage
علی آباد Ali abad اشپالا Eshpala	بندر انزلی Bandar Anzali سنگاچین Sangachin	متوسط Medium	تفرج و اکوتوریسم Recreation & Ecotourism

بحث و نتیجه گیری

حاشیه‌نشین را برای حفاظت و قدردانی از اکوسیستم تالاب انزلی ارتقاء بخشید و این در حالی است که مطابق نتایج این پژوهش، حاشیه‌نشینان تالاب انزلی، ادراک زیادی را از ارزش‌های زیباشناختی نشان داده‌اند. همچنین در مقایسه با نتایج پژوهش وارتمن و پروز در سال ۲۰۱۸ و در کشور سوئیس که خدمات ناملموسی همچون حس مکان را در ارزیابی‌های خدمات اکوسیستم‌ها مغفول ارزیابی کرده، ادراک حس مکان در این پژوهش، زیاد ارزیابی شد؛ بنابراین می‌توان به اهمیت توجه

با توجه به پژوهش کوپر و همکارانش که در سال ۲۰۱۶ و با تأکید بر ارزش‌های زیباشناختی در خدمات فرهنگی به این نتیجه رسیده‌اند که این ارزش‌ها با رسانه‌های مختلفی بیان می‌شوند و نحوه ادراک مردم، آنها را به سوی توسعه مسئولیت‌های اخلاقی در قبال طبیعت سوق می‌دهد؛ بنابراین به نظر می‌رسد که می‌توان از طریق تمرکز بر ارزش‌های زیباشناختی اکوسیستم‌ها انگیزه و توان اهالی بومی و

جنوبی مورد ارزیابی قرار داده و به این نتیجه رسیده‌اند که خدمات فرهنگی، رفاه انسان را با عملکرد اکوسیستم‌ها مرتبط می‌سازند و مردم برای مکان‌هایی که با آنها آشنا هستند، ارزش بیشتری قائل هستند؛ می‌توان گفت که حاشیه‌نشینان تالاب انزلی می‌توانند در قلمروهایی با ادراک بیشتر از خدمات فرهنگی، ارزش بیشتری نیز برای اکوسیستم تالاب انزلی قائل شوند، چراکه ادراک بالاتر، شناخت بالاتری را نیز به همراه دارد و احترام و قدردانی نسبت به طبیعت بومی را افزون می‌سازد؛ اما سؤالی که پیش می‌آید، این است که در زمینه ارتقاء ادراک سایر خدمات فرهنگی که کم و یا حتی صفر بوده‌اند، چه راه‌حلی باید ارائه کرد؟ چراکه حفاظت از اکوسیستم آسیب‌دیده و درخطر نابودی «تالاب انزلی»، بدون ادراک درست و همه‌جانبه تمام ابعاد خدمات فرهنگی آن میسر نخواهد شد!

به حس مکان در ارزیابی خدمات فرهنگی و نقش آن در ایجاد انگیزه حفاظت از تالاب انزلی پرداخت، همچنین در مقایسه با نتایج پژوهش جوهانسون و همکارانش در سال ۲۰۱۹ که ادراکات محیطی ۱۱۱ شرکت‌کننده از سه تالاب کشور سوئد را مورد ارزیابی قرار داده و به این نتیجه رسیده‌اند که مناطق تالابی مختلف به دلیل عملکردهای مختلف بوم‌شناختی از جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی انسان‌ها پشتیبانی می‌کنند؛ نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت معنادار ادراک سکونتگاه‌های مختلف اطراف تالاب انزلی، رفتارهای متفاوت محیط زیستی و نیز سطوح متفاوتی از کیفیت زندگی آنها را رقم می‌زند، چراکه اهالی سکونتگاه‌های متفاوت، عملکردهای متفاوتی نیز از تالاب انزلی دریافت می‌کنند. با توجه به نتایج پژوهش کلارک و همکارانش در سال ۲۰۲۱ که خدمات فرهنگی را در فرآیند ترمیم تالاب‌های ساحلی در استرالیای

References

- Andon Petrosian, H., Danekhar, A., Ashrafi, S., & Feghhi, J. (2013) Application of Delphi Method for Prioritization of Mangrove Afforestation Site Selection Criteria (Case Study: Grey Mangroves on North part of Persian Gulf, Iran). *Environment and Development Journal*, Volume:4 Issue: 7: 37-48. [In Persian]
- Balali Oskooyi, A., & Hadisehzadeh, M. (2018). Perception of Natural Spaces in man-made environment (Relaxing Natural Spaces). *Journal of research in arts and humanities*, 3(3), 45-58. [In Persian]
- Clarke, B., Thet, A. K., Sandhu, H., & Dittmann, S. (2021). Integrating Cultural Ecosystem Services valuation into coastal wetlands restoration: A case study from South Australia. *Environmental Science & Policy*, 116, 220-229. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2020.11.014>
- Cooper, N., Brady, E., Steen, H., & Bryce, R. (2016). Aesthetic and spiritual values of ecosystems: Recognising the ontological and axiological plurality of cultural ecosystem services. *Ecosystem Services*, 21, 218-229. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2016.07.014>
- Dadras, H., & Kordvani, P. (2012). Investigating the importance of Anzali lagoon Villages from Various Socio-Economic and Tourism aspects. *Journal of new attitudes in human geography*, 4(2), 21-40. [In Persian]
- Daniel, T. C., Muhar, A., Arnberger, A., Aznar, O., Boyd, J. W., Chan, K. M., ... & von der Dunk, A. (2012). Contributions of cultural services to the ecosystem services agenda. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(23), 8812-8819. <https://doi.org/10.1073/pnas.1114773109>
- Einifar, A., & Eshrati, P. (2017). A Holistic Approach to Culture and Nature in a Cultural Perspective. *Journal of Architecture and Urbanism (Fine Arts)*, 2(4), 81-92. [In Persian]
- Eshghi, F. (2022). The role of environmental art in the development of cultural values of protected environmental areas (case study: Anzali wetland). Master's thesis. Tarbiat modares university. Tehran.
- Fish, R., Church, A., Willis, C., Winter, M., Tratalos, J. A., Haines-Young, R., & Potschin, M. (2016). Making space for cultural ecosystem services: Insights from a study of the UK nature improvement initiative. *Ecosystem Services*, 21, 329-343. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2016.09.017>
- Golzar, M., Goodarzi, K., Haghghat Monfared, M., & Ghorbani Dolatshanloo,

- M. (2016). Environmental Perception and Behavior Approach. *The Third Scientific and Research Conference of New Horizons in the sciences of Geography and Planning, Architecture and Urban Planning in Iran*, Tehran. [In Persian]
- Hasanzadeh, M., & Danehkar, A. (2013). The application of Analytical Network Process to Environmental Prioritizing Criteria for Coastal Oil Jetties Site Selection in Persian Gulf Coasts (Iran). *Ocean & Coastal Management*, Vol.73 (March): 136-144.
- Hutson, A. D., & Yu, H. (2023). The Sign Test, Paired Data, and Asymmetric Dependence: A Cautionary Tale. *The American Statistician*, 77(1), 35-40. <https://doi.org/10.1080/00031305.2022.2110938>
- Jica. (2018). Anzali Wetland Ecological Management Project in the Islamic Republic of Iran. Draft final report Nippon Koei Co. Ltd.418 p.
- Johansson, M., Pedersen, E., & Weisner, S. (2019). Assessing cultural ecosystem services as individuals' place-based appraisals. *Urban Forestry & Urban Greening*, 39, 79-88. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.02.011>
- Kabiri Hendi, M., Danekar, A., & Khorasani, N. (2012). The use of Delphi method in the classification and prioritization of selection criteria for conservation areas with an integrated approach. *Amash Sarmeen Quarterly*, Year 4, Number6 (Spring and Summer): 55-78. [In Persian]
- Kabiri Hendi, M., & Danehkar, A. (2012). The Role of Culture in Environmental Protection. *Sabzineh Amagazine*, 42(84). [In Persian]
- Kabiri Hendi, M., Mirkarimi, H. & Salman Mahini, A. (2020). Evaluation of Ecosystem Cultural Services in Golestan Province. *Journal of Environmental Science Studies*, 5(2), 2560-2568. [In Persian]
- Kalantari, kh. (2016). Data processing and analysis in socio-economic research, *Farhang Saba*, third edition, 388p. [In Persian]
- Knox, P., & Marston, S. (2004). "Human Geography: Places and Regions in Global Context", 3rd.
- Krebs, C.J. (1999). *Ecological Methodology*. 2nd Edition, Benjamin Cummings, Menlo Park, 620 p.
- Mafi-Gholami, D., Feghhi, J., Danehkar, A., & Nabiollah Y. (2015). Classification and Prioritization of Negative Factors Affecting on Mangrove Forest Using Delphi Method (A Case Study: Mangrove Forest of Hormozgan Province, Iran). *Advances in BioResearch*, 6(3) 78-92.
- Millennium ecosystem assessment, M. E. A. (2005). *Ecosystems and human well-being* (Vol. 5, p. 563). Washington, DC: Island press.
- Molayi Hashtjin, N., & Dadras, H. (2013). Analysis of the Social and Economic importance of Anzali lagoon border villages. *Journal of human settlement planning studies (Geographical Perspective)*, 8(25), 1-16. [In Persian]
- Sarmadi, S., Shahcheraghi, A. & Karimifard, L. (2020). The Process of Landscape Perception based on Sensory and Intellectual Perceptions. *Bagh Nazar magazine*, 17 (88), 27-38. [In Persian]
- Senesta (Institute of Sustainable Development and Environment). (2011). The Final Report of the Anzali Wetland Economic and Social Survey Plan (part2) in the Framework of the Anzali Wetland Ecological Management Plan. *Rasht, Environmental Protection Organization*. [In Persian]
- Wartmann, F. M., & Purves, R. S. (2018). Investigating sense of place as a cultural ecosystem service in different landscapes through the lens of language. *Landscape and Urban Planning*, 175, 169-183. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2018.03.021>

COPYRIGHTS

© 2024 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)